СВОБОДА
LIBERTY
ЧАСОПИСЬ ДЛЯ РУСКОГО НАРОДА ВЪ АМЕРИЦѢ И ОРГАНЪ „РУСКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА".

Рôкъ IV. Мт. Кармель, Па. Четвергъ 24-го Грудня 1896. Число 52.

Календарь.

Грудень.

	Ч.	Спиридона еп.
	П.	Евстратія, Евгенія, Ореста
	С.	Тирса, Левкія, Филимона
	Н.	31. по СОШ. и ПРАОТЦЕВЪ
	П.	Аггея прор. Тефанія
	В.	Даніила прор. Ананія
	С.	Севастіяна муч.

Зьмѣстъ

Справы „Союза". — Вступна статя. — Вѣсти зъ Америки. — Вѣсти зъ краю. — Всячина. — Справы робітничі. — Фейлетоны: Наука о людяхъ и Каменяръ. — Зъ поля здоровля. — Оголошеня.

Звертаємо увагу на адвертайзментъ правительства канадійского: Free Homesteads!

СПРАВЫ „СОЮЗА".

Просимъ перечитати то на мітингу.

ДОРОГІЙ БРАТЯ!

Вдзываємось знова до всѣхъ въ справѣ нашого Товариства „Рускій-Народный Союзъ". Лишь ще кôлька днѣй, а кончить ся перша половина року дѣяльности Выдѣлу нашого товариства. Сейчасъ по упливѣ старого року, хочемо здати Вамъ рахунокъ, якъ господарили смо Вашими грошми, хочемо при тôмъ обчислити нашѣ силы и захотѣти себѣ до дальшои взаимнои роботы около розвою нашого товариства. Щобы мы могли представити Вамъ повный рахунокъ, звертаємось прото до васъ, дорогі Братя и просимъ, щобы кождый членъ въ тôмъ мѣсяци заплативъ весь свой довгъ, якій має яко членъ до касы „Союза". Скажемо яснѣйше, кождый членъ має до кôнця мѣсяця Децембра 1896 р. слати до нашого касіера Юрія Хиляка

1) Своє мѣсячне такъ, щобы не бувъ виненъ анѣ цента за сей пôвърôкъ.

2) За грамоту и статутъ 25 цнт. после установы Выдѣлу „Союза".

3) За вôдзнаку, краспу вôдзнаку $1, то значить: разомъ за всьо, кромѣ мѣсячного, если хто не має заплачено, $1.25.

Членôвъ, котрі не достали ще грамоты або статута, просимъ удати ся до своихъ мѣсцевыхъ секретарѣвъ, а достануть вôдъ нихъ. Еслибъ однакъ въ секретаря не було больше статутôвъ, най сейчасъ напишуть до голов. секретаря а получать оборотною почтою.

Думаємъ, що не буде анѣ одного члена, котрый-бы сейчасъ, ще въ тôмъ мѣсяци не за досыть учинивъ нашôй просьбѣ, що выйшла вôдъ Выдѣлу для добра самыхъ членôвъ. Тымъ больше сесьмо переконаны, що не знайде ся анѣ оденъ членъ, котрый-бы не хотѣвъ купити собѣ вôдзнаку нашу, сего знакъ и гордость, що будучи Русином, належить до своеи власнои, рускои родины „Рускій-Народный Союзъ". Просимъ о даты до грамотъ. — Многихъ лѣтъ всѣмъ членамъ „Руского-Народного Союза"!

Зъ братскимъ поздоровленемъ.

Иванъ Глова
предсѣдатель.

О. М. Стефановичъ
секретарь.

1896.

Старый дѣдъ сивый, немочный, згорбленый, хилить ся до могилы. Набѣдивъ ся неборачиско за своего вѣку. Зазнавъ долѣ и недолѣ. Всякого лиха и добра зазнавъ. Звычайно, якъ въ житю чоловѣкъ, всего доброго и лихого мусить зазнати. — Старый дѣдъ, рôкъ 1896 умирає, а на єго мѣсце гряде молодый, сильный. Та звычайно, якъ умирає чоловѣкъ то робить тестаментъ, робить обрахунокъ своеи совѣсти и въ тôмъ заповѣтѣ лишає свому сынови, свому наслѣдникови науку. Тай и нашъ старый дѣдусь, нашъ рускій дѣдъ въ Америцѣ умираючи полишивъ свôй тестаментъ, свôй обрахунокъ совѣсти, свою сповѣдь — и ту сповѣдь приславъ намъ, щобъ мы єи приглянули ся, перечитали и про ню потолковали другимъ людямъ. Лежить у насъ на столѣ сповѣдь грѣшника, старого дѣда 1896 р. Хоть то и не дозволено письменно сповѣдати ся, але що робити зъ американскимъ лібераломъ? Лѣпше, що такъ сповѣдає ся, якъ бы мавъ зовсѣмъ не сповѣдати ся. — Каже старый дѣдъ: сповѣдаю ся зъ усѣхъ грѣховъ вольныхъ и не вольныхъ. Якіжь то грѣхи єго вольнѣ? Ту треба подѣлити грѣхи: Грѣхи суть головнѣ . . . . але що намъ до того — старый дѣдъ на самôмъ початку каже, що страшно прогрѣшивъ ся въ своей роботѣ на поли церковнôмъ. „Я, каже, дѣдъ, бувъ опѣкуномъ, ктиторомъ и благодѣтелемъ вашихъ церковь въ Америцѣ. Я стерѣгъ, якъ ока въ головѣ, щобъ за мого газдованя анѣ одна церковь не перейшла въ руки айришскихъ біскупôвъ, и то менѣ удало ся. Немаю на сумлѣню того тяжкого грѣха и за те мене Господь Богъ не покарає. Я старавъ ся, щобъ за мого панованя не выбудовано анѣ одной церкви тамъ, де люде не можуть єи удержати, але то менѣ не вдало ся, бо неслухнянѣ дѣти, въ своей зарозумѣлости, що они не горші вôдъ другихъ, не послухали мене, але на злость менѣ побудовали кôлька церковь, вже не споминаю на котрыхъ плейзахъ, бо не хочу, щобь моихъ костій зъ гробу не выкидали. Я старавъ ся, щобъ анѣ одна церковь не перейшла въ руки такъ званыхъ православныхъ и навѣть хотѣвъ я церковь въ Wilkes-Barre, Pa. вôдобрати зъ рукъ схизматикôвъ, але ту справу лишаю вже свому сынови. Тай и за то мене Господь Богъ не скарає. Я старавъ ся дальше всѣхъ священниковъ рускихъ, моихъ найлѣпшихъ сынôвъ злучити въ одно товариство, въ одну силу. О! за ту невдачу тяжко буду передъ Богомъ покутовати, навѣть св. Андрей Первозванный нѣчого менѣ не поможе. Дарма, менѣ не вольно оправдовати ся, що священники не хотѣли, або не умѣли зрозумѣти свои высокои задачѣ. Я на то бувъ панъ-повелитель, я бувъ бôльшій, якъ Cleveland, або Бадені и то повинно було менѣ удати ся. За той тяжкій, непростимый грѣхъ буду тяжко покутовати — але нимъ попращаю ся зъ тымъ свѣтомъ прошу мого сына и предсѣдателя братства священникôвъ, щобъ довели роспочате дѣло до кôнця, бо якъ будуть умирати, то совѣсть тяжко ихъ переслѣдовати буде такъ, якъ отсе мене нынѣ переслѣдує. Правда, выпадало бы менѣ згануть еще и про касы церковнѣ, але бою ся, дуже бою ся! Я умываю вôдъ того діявола руки — най вже мôй сынъ робить ту порядокъ.

Ахъ якъ прикро менѣ здавати рахунокъ зъ мои роботы на поли народнôмъ! Боже небесный. Тажь я нѣчого ту незробивъ. Прости менѣ Боже — хтѣвъ робити — але лихѣ люде не давали. Ажь жаль менѣ стає, якъ подивлю ся на американского Русина. Велике щасте, що біль, ухваленый противъ иммігрантôвъ не дотычить нашихъ людей тыхъ, котрѣ вже ту въ Америцѣ, щобъ всѣ люде, що не вмѣють читати и писати, мали забирати ся зъ Америки, то певно маленьке число Русинôвъ остало бы. Я тому не виненъ — бо то вже така тверда руска натура, що до неи нѣчо не чѣпає ся. Навѣть кулѣ вôдбивають ся о тверду шкôру Русинôвъ. А чижь я виненъ тому — Боже небесный, що Ты сотворивъ въ Америцѣ таку сѣчку, якъ „Вѣстникъ"? Щожь народъ може зъ него навчити ся? Про „дипльоматичную бабу" народови байдуже. А чижь я виненъ тому, що я на мои старѣ очи вѣдай не побачу Календара „Вѣстника" — а шкода, велика шкода, бо страхъ хотѣлобъ ся менѣ побачити передъ смертію иллюстрацію зъ коронаціи царя-батюшки. Здаєсь вмру и не побачу.

Правда Отче Небесный — я не повстыдаю ся передъ Тобою за „Свободу", за Календарь „Союза", за книжочки „Свободы" — а теперь вже навѣть на смертнôй постели казавъ я друковати чортôвъ — нѣбы такого чорта, що то выдумавъ горѣвку и роспоѣвъ рôдъ людскій — та щожь коли народъ неграмотный, читати не звыкъ, тôлько по сальонахъ звыкъ сидѣти. Та заслуга моя, знайде певно мѣсце въ царствѣ небеснôмъ — не хочу пхати ся мѣжь святыхъ Апостолôвъ, але такъ десь въ кутику примѣщу ся, тôлько щобъ тепло менѣ було:

А вже и не згадую за нашѣ рускѣ бізнесы въ Америцѣ. Прости Боже ... але нашъ чоловѣкъ ... рѣсъ до бізнесу. Прав... позакладали мы сторы, ма... мо свои корчмы — та що ... того? Вмѣсто, щобъ лучити ся въ компанію, въ громаду, щобъ тѣ бізнесы були власностію великои маси людей, а тогды була-бы велика сила, нашѣ люде ... на доляра, хапають о... цями бізнесы въ свои р... и гôрше вôдъ жида шах... ють свого брата, кума. Дôрве ся чоловѣчиско со... долярôвъ, то вже и не з... якъ ходити. Кпить собѣ ... дурного Гриця и Ивана, а той Грицъ и Иванъ, ... переконає ся, що его в... ще гôрше обскубавъ єго, ... другій — вертає опять ... жида. А чому то такъ ... дѣє? Тому, бо нашъ нар... бізнесовый темный, ле... пôдписати ся знає — вз... бізнесъ въ свои руки, а ... знає его провадити, тай ... падає, а вчити ся не х... Еще оденъ грѣхъ тяжи... на моей душѣ. Прости Бож... того грѣха — яжь не виненъ ... Вчепивъ ся грѣхъ нашог... народа, мовь репять кожу... ха — сей грѣхъ, то бізнес... вѣрами. Грѣхъ то великі... нема що казати — навѣть Твôй угодникъ епископъ Николай каже, що то грѣхъ, але щожь порадити, ко... ту free country. Вôльно кождому робити, говорити, думати, що єму подобає ся. Розумный робить, говорить, думає мудре — а дурный знову дурне, а звѣсно, ... на дурноту лѣку нема. — Я высповѣдавъ ся — Ты Боже прости грѣха — а вы люде не згадуйте лихимъ словомъ старого дѣда, небôщика. Аминь.

ВЖЕ ВЫЙШОВЪ

ПЕРШІЙ РУСКО-АМЕРИКАНСКІЙ КАЛЕНДАРЬ „СОЮЗА"

НАКЛАДОМЪ ТОВАРИСТВА „СОЮЗЪ"

Випорядивъ: **Несторъ Дмитрôвъ**

Mt. Carmel, Pa. 1897.

Обширна книга, 15 аркушôвъ друку; повѣсти, научнѣ статѣ, поезіи — смѣхъ и правда, адресарь всѣхъ братствъ, парохій и священниковъ. Портреты церковъ, плебаній и найзнаменитшихъ рускихъ патріотôвъ.

Въ хатѣ кождого письменного американского Русина повинна та книжка находити ся.

Можна достати за **55** цнт. зъ пересылкою почтовою у

Rev. Nestor Dmytriw
Mt. CARMEL, PA.

8

НАУКА О ЛЮДЯХЪ.
(АНТРОПОЛЬОГІЯ.)
Написавъ П. Т.

(Конець).

Де хто мôгъ бы гадати, що поступу мѣжь людьми не можь завважати. Все иде и назадъ ...рає. Все то саме. Отожь нѣ! Людскôсть все поступає на передъ. Поступъ технічный (машини, знаряды) нѣколи не задержувавъ ся. Если ...вавъ ся сей поступъ коли въ задъ, то въ певнѣй мѣсцевости, нѣколи же не можь твердити, що ...цофнувъ ся взагалѣ.

Такожь взростаюче залюднене на земли є ...кимъ доказомъ, що люде не любили затримувати ся на одномъ мѣсци, въ однаковыхъ ...ставинахъ.

Цѣкавою рѣчею було бы вызначити первѣсну людность землѣ. Можемо се зробити, але не великою певностю. Коли зважимо, що рôльництво выживлює 20—30 особъ больше на певнôмъ просторѣ, якъ пастырство, а пастырство ...овь 20 разôвъ бôльше якъ рыболовство, або ...вельство, то достанемо для далекихъ часôвъ ...фры дуже невеликѣ. Колижь припустимо, що людскôсть въ дуже давныхъ часахъ жила такъ, якъ теперь жіють Австральцѣ, то достанемо 5 ... населеня на цѣлу землю. Тымчасомъ людскôсть землѣ выносить до **1400** мил.!

Що поступъ на земли истнує, доказує намъ то, що дикихъ людей теперь дуже мало, а цивілізованыхъ число все змагає ся (дикихъ, котрѣ не знають анѣ гончарства, анѣ ткацтва — 0.3 цѣлои людскости; варварôвъ, що не знають метелѣвъ 2 % — 3 %; варварôвъ—рôльникôвъ 25 %; цівілізованыхъ, маючихъ власне письменство 70 %).

Поступъ у дикихъ людей здає ся бути неможливый. Они выказують таку малу здôбнôсть, що потребують довшого часу, щобъ яко-тако научити ся всего того, що зъ нихъ здерло бы ознаку дикости. Але скорше они будуть пожертѣ цівілізоваными людьми, якъ прійдуть до цівілізаціи самѣ. Еще могуть остати при житю и поступати на передъ варвары, котрѣ суть рôльниками. Тѣ звычайно оказують велику предпріємчивôсть, енергію, свѣжôсть. Коли бы приняти клясифікацію ученого Ляпуна на 1) умы неспокôйнѣ, смѣлѣ 2) умы безъ творчости, але присвоюючѣ собѣ скоро гадки другихъ 3) умы, котрѣ беруть сторону тои гадки, котра вже побѣдила 4) умы до нѣчого не здôбнѣ, — то богато варварôвъ треба бы зачислити до першого вôддѣлу. Очевидно до першого вôддѣлу належать довгоголовѣ, бльондины и семіты.

Нищене бѣлыми иншихъ расъ має свою причину такожь и въ стосункахъ економічныхъ. Давнѣйше наѣздники несли огонь и смерть, теперѣшнѣ несуть гандель, ошуканьство, закрѣпощеня, рôжнѣ хоробы. Ясно, що теперѣшнє знищене буде ґрунтовнѣйшимъ, бо коли нести смерть и огонь, то всѣмъ не можна нести, треба завсѣгды когось лишити въ спокою, а если пôдбиває ся другѣ народы ганделемъ и ошуканствомъ, то можь кождого знищити и привести до упадку.

Дикѣ и варвары зôткнувши ся зъ „цівілізацією" не хочуть дати пôрвати ся єи вплывомъ, и собѣ стати „цівілізоваными" головно за-для того, що чують ся бути бôльше моральными нѣжь тѣ, котрѣ замѣрюють ихъ просвѣтити. Дивне оно може, але такъ єсть. А єсть такъ тому, що дикѣ, головножь варвары вытворили свôй власный строй житя, въ кôтрôмъ имъ и вôльно и по братному живе ся. А бѣлый цівілізованый чоловѣкъ дає имъ взамѣнъ за рôвнôсть, вôльнôсть и братерство неволю и вызыскъ. Отже они борють ся и борють ся такъ хоробро, що трудно знайти въ исторіи просвѣченыхъ людей такого пожертвованя и любови. Бють ся до остатного. Межи ними нема облуды и хитрости, а правдомовнôсть и мужество; не значить у нихъ нѣчого титулъ, маєтокъ — а самоволя, рôвнôсть и посвячене.

Додаймо до того, що бѣлѣ люде высылають на край цівілізаціи самѣ шумовины, що дикѣ и варвары мають цѣлкомъ вôдмѣннѣ поняття о власности (власнôсть спôльна), справедливости (кровава месть), а будемо мати поняте о страшныхъ драмахъ, якѣ дѣють ся тогды, коли чоловѣкъ варваръ зôйде ся зъ цівілізованымъ.

Отже о тôмъ, щобъ дикѣ и деякѣ варвары прійняли цівілізацію, нема и бесѣды. Они будуть добре розумѣти высшôсть нашои культуры, якъ то показує слѣдуюча гадка одного червоноскôрця: Полюймо, щобы вправити нашѣ прикметы ловецкѣ: терпеливôсть, вытревалôсть и зручнôсть, але возьмѣмъ ся такожь до управы грунтôвъ, на котрыхъ мы прійшли на свѣтъ: Го... мо волы, коровы, свинѣ и конѣ. Навчѣ... кути желѣзо, котре дає бѣлымъ высш... чого не маю крылъ орла, щобы знести ся на верхъ горы, звôдки слова мои, плывучѣ зъ вѣтромъ, дôйшли бы до всѣхъ народôвъ, жіючихъ пôдъ нашимъ сонцемъ. Але ненависть и погорда ся наѣздникôвъ сильнѣйшѣ та не позволяють приняти здобуткôвъ технічныхъ бѣлого чоловѣка! Лише перекôнчики принимали цівілізацію.

Однѣ рôльники--варвары, ... я згадавъ, зростають въ силу помимо гнету наѣздникôвъ. Вôдзначають ся они такимъ опоромъ власне для того, що розвôй суспôльный поставивъ ихъ въ порозѣ цівілізаціи и позбавивъ варварского бажаня бути особою самовôльною и незвязаною. Але наѣздъ нищить такожь и ихъ заможнôсть, деморалізує ихъ и роспоює. Лишь декотрѣ народы мають способнôсть вôдвернути вôдъ себе наплываючу цівілізацію, та и то не на довго

Знаємо, що бѣлѣ люде натирають на чорныхъ, червоныхъ, жовтыхъ и ихъ мѣшанцѣвъ. Повстає пытане, якъ вплыває крижоване на новѣ расы? На те можна вôдповѣсти, що при крижованю въ кождôмъ поодинокôмъ выпадку инакше родичѣ переливають свои особистѣ прикметы. Подамъ кôлька примѣрôвъ: Отецъ бѣлый — мати индіянка зъ пôвнôчнои Америки; дѣти: двохъ хлопцѣвъ цѣлкомъ бѣлыхъ, двѣ дочки индіянки. Подôбне супружество; дѣти: одна дочка є бѣла, друга индіянка, двохъ хлопцѣвъ и 4 дочки получили въ собѣ рôжно прикметы родичѣвъ. Родичѣ: муринъ и арабка; дѣти: два мурины, ... арабы. Тымъ самымъ безладнымъ способомъ ...казують родичѣ свои ...

„SVOBODA"
(LIBERTY.)
Weekly Paper.
The only Russian political paper published in this country; circulating in all parts of the United States and Canada, wherever the [illegible] language is spoken.
Published at Mt. CARMEL, PA. of each week by „SVOBODA" Publishing [illegible]

ADVERTISING RATES:
One inch per annum...$ 20.00
„ Six months 12.00
„ Three „ 7.00

All communications should be addressed to:
„Svoboda"
PRINTING OFFICE
Mt. CARMEL, PA.
P. O. Box 13.

Предплата рôчна 2.00
до старого краю........ 3.00

[illegible] дописи и грошѣ просимо высылати пôдъ адресу:
To „SVOBODA"
PRINTING OFFICE
Box 13. — Mt. CARMEL, PA

Наша газета выходить що [тиж]дня въ Четверъ.

[Enter]ed the post office at [Mt.] Carmel, Pa. as second class mail matter.

УВАГА.

[Хо]тячи приступити до „Союза" най посылають вступнѣ и мѣсячнѣ до касiера.

Mr. George Chylak
OLYPHANT, PA.

[Про] увѣдомити секретара [пôдъ] адресою.

Rev. N. Stefanowicz
715 Carson str.
S. S. PITTSBURG, PA.

ВѢСТИ ЗЪ АМЕРИКИ.

Дописи „Свободы".

Jersey City, N. J. Decem. 10. 1896.

Минувшого тыжня знову мали вôдôслати одного нашого чоловѣка зъ Ellis Island до краю. А все через нерозумъ, а властиво за великiй розумъ. Если хто бувъ вже разъ въ Америцѣ, то думае собѣ — що менѣ? Одного дня ще дома робить, а въ вечеръ прiйде гадка пти до Америки. — Ну и пойшовъ. Позичить грошей на дорогу, попращаесь зъ кумами, знакомыми и дальше въ дорогу. Але дорога не близка, а центы округлй. Прйде до Америки, а грошиковъ вже Богъ мае — адресу до кревныхъ, або знакомыхъ также нема, ось и чоловѣка не пускають на „льондъ", а завертають назадъ до краю. Такихъ выпадкôвъ е вже доволѣ, а и бôльше буде, бо приписы заострений, а нашй люде, що були вже разъ тутъ и другiй разъ за воду ся пускають — купять собѣ зъ Америки, а властиво еѣ приписôвъ. Таке саме, якъ кажу булобъ и нынѣ притрафилось одному краянови, еслибъ не оденъ добряга, що ажь зъ Scranton прибувъ тутъ и вôдôставъ его зъ египетской неволѣ... Длятого нехай кождый, що тутъ иде передовсѣмъ выстараесь о докладный адресъ якого чоловѣка, що тутъ вже е и зъ шифкартою купить разомъ и тикетъ колѣйовый до того мѣсця. Якъ то все буде мати, та ще скаже, що чоловѣкъ до котрого мае адресъ его братъ, стрикъ, шваґеръ, або вуйко таки треба и телеґрафувати въ данôмъ разѣ: стрику, або вуйку — тогды певно его не затримають — иначе, если его не завернуть до краю, то бодай посѣдить на Ellis Island зъ 9 днѣвъ або 10 и наразить себе и другого на велику втрату часу и грошей. Певно, що не може также нѣхто казати, що мае тутъ готову роботу, бо въ такôмъ разѣ нѣчо бы его вже не уратувало. Дивна рѣчь, якъ то другй люде пр. Италiянцѣ сотками, а весною и по 1000 людей сюда приходять и нѣхто ихъ не завертае, бо кождый зъ нихъ постараесь вже напередъ о те, чого ему треба, коли нашй люде одиницями тутъ приходять, а вже пайбôльше по 6—10, а и тыхъ завертають, бо идуть не якъ розумнй люде, а на ослѣпъ. Розумѣе ся, що если есть яка дошка ратунку, то въ такôмъ разѣ зыскують чужй по 15—20 неразъ и 50 долярôвъ — отъ такъ, якъ примѣромъ было зъ нынѣшнимъ выпадкомъ, где адвокатъ*) хотѣвъ за case зразу 20, а потомъ 15 долярôвъ. На щасте однакъ обôйшлось и безъ адвоката и чоловѣкъ зôставъ вôльный.

*) Есть тутъ таки адвокати, що лишь на тое полюють и зъ того жиють.

ВѢСТИ ИЗЪ СТАРОГО КРАЮ.

Допись зъ Руси Галицкои

29. новембра 1896.

Мандаторы идуть!

Небавомъ спаде на старый край зъ ласки панôвъ-шляхтичôвъ знову нове нещасте. Паны не можуть забути тыхъ часôвъ, якъ то колись панували надъ хлопами за часôвъ паньщины! Теперь вже не такъ! Днесь громада выбирае собѣ старшину громадску и таки деколи впаде выбôръ на честныхъ людей та порядного вôйта, а они вже не хотять першому лѣпшому дурневи выкланювати ся. Въ додатку ще и заворушили ся теперь нашй хлопы, всюда хотять самй бути своими панами. Въ повѣтовыхъ радахъ па мазурахъ они вже е, въ краевôмъ соймѣ у Львовѣ ихъ чимъ разъ бôльше, бо и до рады державнои у Вѣдни пхають ся... Бѣда панамъ и капутъ паньской опѣцѣ!

Але шляхтичѣ не такй дурнй, якъ-бы хто думавъ. Въ соймѣ у Львовѣ они все мають бôльшость и тому хотять теперь змѣнити порядки по громадахъ собѣ на користь. Вôдъ теперь хочуть злучити кôлька громадъ зъ двôрскими обшарами въ одну большу громаду, де розумѣе ся старшувавъ-бы якiйсь панъ, а писарувавъ на свою кишеню якiйсь голодранецъ пôдпанокъ. Теперѣшнй громадскй рады позôстали-бы на дальше, але вкоротили-бы ихъ права и всѣ важнѣйшй справы вôддали-бы тымъ окружнымъ старшинамъ до полагодженя. Вже то мы знаемо: якй то штуки будуть выробляти тй окружнй нѣбы „старшй вôйты", се будуть чисто давнй мандаторы, бодай и въ снѣ не привидѣли ся! Закоштуе хлопъ ще бôльше паньской опѣки, хочь она вже нынѣ ухами лле ся.. Паны кажуть, що теперь въ громадахъ кепскй старшины и лиха адмiнiстрацiя. Але жаденъ зъ нихъ не годенъ сего доказати, говорять собѣ оттакъ на вѣтеръ. За то можна видѣти що-дня, якъ по мѣстахъ и повѣтовыхъ радахъ дѣють ся злодѣйства, бо тамъ госпдарують власне такй збанкротованй шляхтичѣ и ихъ прихвостнѣ жиды. Сельскй громады мали-бы ще не такй порядки у себе, кобы всѣлякй старосты и комiсарѣ не мѣшали ся до выборôвъ вôйта и громада выбрала собѣ свого а не старостового посѣпаку. Соймъ краевыхъ просивъ цѣсарскiй урядъ у Вѣдни, щобы запровадивъ такй збôрнй громады. Найстаршимъ мiнiстромъ е теперь на наше нещасте Полякъ ґрафъ Казьо Бадени, а ему два разы не треба казати. Доносять зъ Вѣдня, що небавомъ таки запровадять таку нову комедiю по нашихъ громадахъ. Чиста кара Божа! А тй паньскй вытребеньки о стôлько тяжшiй допустъ на хлопôвъ, що оно буде знову бôльше грошей коштувати, нѣмъ теперѣшна дрантива шляхоцко-польска автономiя.

Выборы до Вѣдня.

Вѣденьску раду державну (ученй называють еи „Парляментъ") выбирае ся все на шесть рокôвъ, отже на весну кôнчить ся шестый рôкъ и треба буде выбрати нову. По иншихъ краяхъ вже лагодять ся всѣ партiи полiтичнй до тыхъ выборôвъ, найдужше аґiтують и орґанiзують ся робôтники (соцiялъ-демократы). У насъ межи Русинами якось не богато чути про приготованя до выборôвъ. Нѣхто на свѣтѣ такъ по дурному не забирае ся до всякои акцiи политичнои якъ нашй великй „патрiоты". Найперше напишуть єдну-двѣ вôдозвы, дальше сходять ся, покивують головами и шепчуть собѣ на ухо, якъ-бы то Богъ зна якй великй и секретнй рѣчи були. Вкôнци комiтеты (звычайно е ихъ купа, а все самй „головнй" диктують кандидатôвъ и тй кандидаты провалюють ся, бо аґiтацiи межи народомъ не було майже нѣякои, а хлопы часами и на очи не видѣли того матадора-кандидата. Длятого запалу межи народомъ нема нѣякого, его не втягнули въ ряды боевй, въ остатнôй хвили вылѣзе панъ Барвѣньскiй зъ своими „rządn-ыми" кандидатами и при помочи ковбасы, горѣвки та баґнетôвъ жандармскихъ вôдносить „побѣду". Своею дорогою зъ такихъ пословъ нема хôсна анѣ пану Барвѣньскому анѣ рускôй справѣ, але за то вôнъ межи ними панъ, нѣхто ему не перечить, а вôнъ непокôрныхъ страшно не любить. Зъ его ласки вже теперь ходять такй трутнѣ полiтичнй, якъ Охримовичъ, Пôдляшецкiй, Каратницкiй або Небыловецъ — а дасть Богъ теперь ще бôльше ихъ звалить ся. Они вже всѣ повсували ся до руско-католицкого союза. Такихъ католикôвъ удають, що розступъ ся земле!...

О скôлько теперь можь вгадати, то будуть три рускй выборчй комiтеты: 1) комiтетъ Барвѣньского вразъ зъ тыми пофальчоваными патентоваными „католиками" (того пôдопруть шляхтичѣ и старосты), 2) комiтетъ народовско-москвофiльскiй (Романчукъ въ кумпанiи зъ староруссами) и 3) комiтетъ радикальный. Кобы той послѣдный мавъ троха бôльше грошей на аґiтацiю, то попобѣдивъ-бы въ многихъ повѣтахъ. Межи радикалами е добрй хлопскй аґiтаторы. Ихъ разъ коло разу замыкають до арешту, але вôдсидить свое, сплюне тричѣ и иде дальше вôдъ села до села и вôдъ хаты до хаты, поки знову не приловить жандармъ. До того радикалы доси одинокй мають свою добру чисто хлопску полiтичну орґанiзацiю. Сего року выбирае вже также и пята курiя (всѣ, що скôнчили 24 рôкъ житя), тому выборы будуть цѣкавй и рада державна у Вѣдни змѣнить ся. Буде о 82 пословъ бôльше, кобы зъ того хочь 10 соцiялъ-демократôвъ удало ся перетерти, а вже и тй десять дадуть ся шляхтичамъ въ знаки...

Й. П.

В редакцiи „Свободы" можуть достати Всч. ОО. Духовнй по 1 цнт. за еґземпляръ:
1) Extractus matriculæ copulatorum,
2) Extractus matriculæ baptisatorum,
3) Extractus matriculæ defunctorum.

Допись зъ Лемкôвщины.

Усте руске Новембра 10. 1896.

Честнй Американцѣ! Не знаю якъ у Васъ, но доношу Вамъ, що въ старôмъ краю осѣнь дуже красна и выгôдна була, старй люде кажуть, що такои осени и не памятають; снѣгу у насъ еще до днесь нема, тôлько острй приморозки зачинають ся, но тое намъ байдуже, мы всѣ хлѣборобы, благодарити Г. Бога щасливо зъ поля плоды земнй позбирали, хотяй рôкъ 1896 бувъ досыть лихiй, но за тое дяковати Всевышному Богу хлѣба досыть, абы тôлько Г. Богъ давъ здоровя, а решта все добре.

Правда, осѣнь есть то смутна пора, но про тое досыть и веселя, понеже хлѣбъ господарскiй за помочею Бога — въ стодолахъ, картофлѣ, тай руске мясо (карпелѣ) въ пивницяхъ, ще до того и дровъ богато, — при тôмъ надходять празники, зовимй Кермеши, треба забавитись, трафляють ся веселя, треба повеселитись, правда всьо то добре и красно, но мы Русины звыкли за богато бавитись и веселитись. Кермеши за тыждень, весѣля за другiй, и тымъ ся богато нищимо и бѣднѣемо.

Вправдѣ у насъ въ Устю того не дѣе ся. Впр. Отець Обушкевичъ, котрый суть теперь въ Америцѣ, подали намъ дуже добрый и красный способъ до житя. — Заложили читальню, запровадили Братство, спѣвъ, котрый до днесь, о скôлько можности тримае ся, а тымъ нашй Устяне набрали нового духа до житя и того до днесь тримають ся. Такй Душпастыри, якъ були Впр. О. Обушкевичъ най прожiють многй лѣта въ найсолодшихъ радощахъ свѣта! Маемо и теперь дуже доброго и ревного душпастыря, котрый дбае о добро громады, и цѣлыми силами старае ся выкоренити що злое, а запровадити доброе; найбôльше строго и отверто выступае противъ пiяньства, за що въ нашôмъ Устю зъ свѣчкою въ день не найдешь пяницѣ. При тôмъ всемъ маемо доброго и честного вôйта Симеона Габора, по нѣмъ то зôстане намъ велика памятка т. е. забезпечене воды, добрй и сильнй мосты черезъ воды и т. д. За старанемъ Всч. Отця Емiлiяна Юрчакевича и нашого вôйта, купила громада устяньска за 10.000 краснй лѣсы; однымъ словомъ Устяне суть въ всемъ забезпеченй.

Честнй американцѣ и любй читателѣ! Знайте о тôмъ добре, що кождому приходячому зъ Америки до старого краю, приходить тяжко привыкати. Длятого тяжко запрацьованый грôшь шануйте, не выдавайте на що не потрѣбне. Вамъ ся такъ здае, що центъ два то ничь не значить; правда, що Вамъ ничь, бо Вы лекше заробите, але у насъ прiйде неразъ и такъ, що гинь, пропадь не маешь крейцара на сѣрники, або на сôль, або на що инше; отожь подумайте собѣ честнй американцѣ, кôлько то Вы неразъ промарнуете гроша где небудь на забавахъ, вкладаете до сейфу готельника, то вôнъ неначе дѣдичь выглядае, а Вы бѣднй и мизернй; жалуете дати колекту на церковь, до „Союза" не вступаете, „Свободу" не читаете, а тяжко запрацьованый грôшь легко пропускаете, а у насъ такъ тяжко и трудно о крейцарь. — Честнй американцѣ! Котрый зъ Васъ до старого краю мыслить повертати, най не приходить зъ голыми руками, понеже и господаровати не зле, якъ есть добрый карманъ, але якъ карманъ порожный, то остатна нужда... Въ кôнци доношу Вамъ честнй американцѣ, особливо зъ Устянôвъ, що мы задумали въ Устю рускôмъ обновити нашъ Дômъ Божiй. На се треба богато гроша, на стôлько не выстарчить. Прошу Васъ дуже красно въ имени цѣлого Устя, будьте ласкавй скиньте всѣ до одного по пару центôвъ и пришлѣть на нашу церковь, а Господь Богъ тымъ, котрй малй лепты будуть жертвовати на Дômъ божiй, заплатить сторицею, бо якъ Вамъ вѣдомо, що доброохотного дателя любить Богъ.

Здоровлю Васъ щирорускимъ поздоровленемъ:
СЛАВА ИСУСУ ХРИСТУ.
Бувайте здоровй.

Кумъ зъ Устя руского
А. И. Х.

[illegible] бѣлого зъ жовтымъ барва буде бôльше бѣла, якъ жовта, око же и волосе буде властиве жовтому; [д]альше, що въ потомствѣ бѣлого и мурина буде бôльше подôбности до мурина; що въ потомствѣ [м]ексиканина зъ ишпанцемъ буде переважати [illegible] краска лиця, малй руки, мала борода и т. д.

Завважаемо рôвножь, що часто потомство [illegible] умирае, що може жити тôлько въ певн[ôмъ] климатѣ, що е менче плôдне, але побачимо, [що] е противнй тому факты.

Однымъ словомъ, наука еще не дослѣдила, [к]оли въ якôмъ выпадку буде таке або таке потомство. Еще мусить вглядати въ сю справу [д]обре, щобъ могла на певне выдати свôй судъ.

Если правдою есть, що крижоване бѣлого зъ иншою якою „расою" (въ давнôмъ значѣню) не конче выпадае на користь бѣлого, то не менше правдою е и то, що климатъ здоровый для чорного або жовтого не е здоровымъ такожъ для бѣлого..

А бѣлый таки завсѣгды вдирае ся межь [иншй] расы, чи то зъ своимъ капiталомъ, чи то [illegible], якъ розбитокъ, чи якъ робôтникъ, котрый [въ] своôй вôтчинѣ не мае надѣѣ на выживлене. [Кл]иматъ [же] те вôддячуе ся ему гôрко! Насылае [на него] [фе]бру, сухоты, дезiнтерiю, стае менче [illegible] т. д. Говорять, що европеець не змôгъ [illegible] панова надъ тыми рôжными на[родами], [illegible] може ширити цивiлизацiю, орґанi[зувати] [куль]туру, панувати — але бôльше по[illegible] способъ. Вже скорше може [illegible] горячихъ сторонахъ) [illegible] ыхъ [illegible]

рача, зимна, вохкости и они тамъ можуть истнувати. Они мають тѣло такъ уложене, що ово не дôзнае жадныхъ слабостей, мѣжь тымъ, коли другiй захожiй чоловѣкъ мусить хоровати а часомъ и вмирати, бо мае инше тѣло (инакше вôддыхае, мае иншу кровь). Кольонiзацiя европейска числить до теперь 10 поколѣнь. Трудно сказати, щобы тй европейцѣ пристосовали ся до горячо-вохкого климату, але певна рѣчь пристосують ся. Пристосоване то буде скорше або пôзнѣйше. Залежить вôдъ того, чи культура усуне скорше, чи пôзнѣйше заразки хоробъ и чи зможе скорше чи пôзнѣйше усунути вохкôсть зъ воздуху.

Коли бы мы припустили, що якiйсь типъ бѣлый залюднивъ цѣлу землю, то мусѣли бы мы також припустити, що вôнъ змѣнить ся значно. Правда, не можемо сказати, якъ бы той бѣлый чоловѣкъ змѣнивъ ся, однакъ принявши крижоване бѣлого зъ иншими расами, якъ також и значный вплывъ климату, есьмо певнй, що бѣлый чоловѣкъ выглядавъ бы якось инакше.

КАМЕНЯРѢ.

Я бачивъ дивный сонъ. Немовъ передомною,
Безмѣрна, а пуста и дика площина,
А я, прикованый ланцомъ желѣзнымъ стою
Пôдъ высоченною гранитною скалою,
А далѣ тысячѣ такихъ самыхъ, якъ я.

У кождого чоло жите и жаль порили,
И въ оцѣ кождого горить любови жаръ,
А руки кождого ланцы мовь гадь обвили,
А плечѣ кождого до долу ся схилили,
Бо давить всѣхъ оденъ страшный якiйсь тягаръ.

У кождого въ рукахъ тяжкiй зелѣзный молотъ,
И голосъ сильный намъ зъ горы мовь грôмъ гримить:
Лупайте сю скалу! Нехай нѣ жаръ, нѣ холодъ
Неспинить васъ! Зносѣть и трудъ и спрагу й голодъ,
Бо вамъ призначено скалу сесю розбить.

И всѣ мы якъ оденъ пôдняли въ гору руки
И тысячь молотôвъ о камѣнь загуло.
И въ тысячнй боки розприскали ся штуки
Та вôдривки скалы; мы зъ силою розпуки
Разъ по разъ гримали о камяне чоло.

Мовь водопаду ревъ, мовь битвы гукъ кровавый,
Такъ нашй молоты гримѣли разъ у разъ,
И пядь за пядею мы мѣсця здобували. —
Хочь не одного тамъ калѣчили тй скалы, —
Мы далѣ йшли, нѣчо не спинювало насъ.

И кождый зъ насъ то знавъ, що славы намъ не буде,
Нѣ памяти въ людей за сей кровавый трудъ,
Що ажь тоди пôдуть по сiй дорозѣ люде,
Якъ мы пробемъ еи та проровнаемъ всюды,
Якъ нашѣ кости тутъ пôдъ нею згниють.

Тай славы-жь людскои зовсѣмъ мы не бажали,
Бо не герои мы и не богатырѣ.
Нѣ, мы невôльники, хочь добровôльно взяли
На себе пута. Мы рабами волѣ стали,
На шляху поступу мы лишь каменярѣ.

И всѣ мы вѣрили, що своими руками
Розôбемо скалу, роздробимо гранѣтъ,
Що кровю власною и власными кôстками
Твердый змуруемо гостинець и за нами
Прiйде нове жите, добро нове у свѣтъ.

И знали мы, що тамъ далеко десь у свѣтѣ,
Котрый мы кинули для працѣ, поту й мукъ,
За нами сльозы ллють мамы, жѣнки и дѣти,
Що други й недруги гнѣвнй та сердитй
И насъ и нашу мысль и дѣло те клинуть.

Мы знали се, и въ насъ неразъ душа болѣла
И серце рвало ся и груди жаль давивъ.
Та сльозы анѣ жаль нѣ бôль пекучiй тѣла,
Анѣ проклятя насъ не вôдтягли вôдъ дѣла,
И молота нѣхто изъ рукъ не опустивъ.

И такъ мы далѣ йдемъ въ одну громаду скутй
Всесильновь думкою, а молоты въ рукахъ.
Нехай проклятй мы и свѣтомъ позабутй,
Мы ломимо скалу, рôвнаемъ правдѣ пути,
А щасте всѣхъ прiйде по нашихъ ажь кôсткахъ.

Д-ръ И. Франко

НОВИНКИ.

C'teny Pan Viestnik ... о чиновственное за... „Соединенія" вôд... тихо и смирно. ...нѣйшою рѣчею, кот... ...лено, то наглядъ ...дакторомъ „Вѣстни... c'teny Pan Viestnik ...ѣ було тамъ еще що ... прикрѣйшого для ... Але зачекаємо на ...токолъ, бо годѣ на здо... ...говорити.

— ...разничпи рѣчи идѣть до Dolbin Bro's.

— Рускій компанічный сторъ въ Mt. Carmel, Pa., пôдъ зарядомъ Михаила Болтона и Якова Масцюха — ...ставъ замкненый.

Велике нещастє.

Корабель „Salier" ѣдучи 7. грудня зъ Бременъ розбивъ ся о скалу недалеко береговъ Испаніи. На кораблѣ находило ся до 500 людей и правдоподôбно всѣ погинули. До теперь не чути, щобъ хто выратовавъ ся. Помѣжь пасажирами було 300 Галичанъ, мѣжь котрыми певно було велике число нашихъ людей.

— Въ Dolbin Bro's можна достати мѣтлы и боксеты по 20 цнт.

— Въ Scranton, Pa. обôкрали польскій костелъ. Злодюги вдерли ся въ ночи и вкрали монстранцію, чашу, ампулки и кôлька срѣбныхъ рѣчей. Кôлькохъ волоцюгъ вже поліція арештовала.

ПОСЛЫ ПОБИЛИ СЯ.

Въ Римѣ побили ся въ парляментѣ послы, але здорово побили ся. Рѣчь була така. Въ парляментѣ мали ухвалити пенсію для королѣвского сына. Спротивили ся тому соціялісты и одень сказавъ впростъ, що монархія не тôлько не потрѣбна, але вавѣть шкôдлива для краю. Пôсля той бесѣды вчинилась така бôйка, що послы головы собѣ порозвалювали. Якъ вже троха утихомирило ся, ухвалили таки оденъ миліонъ франкôвъ на рôкъ цѣсаревичови. Цѣкава рѣчь, що буде той дармоѣдъ робити зъ такъ великою сумою?

— Кождый пехай знає, що Dolbin Bro's ...е сторъ на North Oak str. N. 45.

Знову кубанска справа на конґресѣ.

Комітетъ въ сенатѣ въ Вашинґтонѣ ухваливъ резолюцію въ справѣ кубанской, на подставѣ котроп мають кубанцѣ уважатись стороною воюючою и вôйна помѣжь кубанцями и Испаніею мае скôнчити ся за посередництвомъ Сполучен. Державъ. Въ палатѣ посолôвъ знайшла та резолюція опôръ у посолôвъ републиканскихъ, понеже они хотѣли-бы ту справу оставити McKinley-ови. Здае ся, що Cleveland пôдпише ухвалу въ справѣ Кубы, понеже буде числити ся зъ загальною симпатіею Америки для Кубы.

— Всяки начиня бляшани и порцеляни можна достати дуже таньо у Dolbin Bro's.

Ордеры въ Америцѣ.

Цѣкава рѣчь, чи знае власть въ Wilkes-Barre, Pa., що О. Товть дôставъ ордеръ? Кождому звѣсно, що сітизенъ американскій не смѣе жадныхъ ордеровъ вѣшати не тôлько на грудьохъ, але и на плечахъ не вôльно. Прецѣ О. Товть бє ся въ груди и каже, що вôнъ сітизенъ! А може царь-батюшка выпросивъ въ Вашинґтонѣ для него помилованя? А якъ не выпросивъ, то або ордеръ зъ грудей, або вонъ помѣжь обывателѣвъ вôльной Америки.

Все навиворôтъ. Богато е такихъ звычаѣвъ, де Арабы и Турки якъ разъ противно роблять вôдъ того, що мы. Они обстригають цѣлкомъ при тѣлѣ голову, а бороды зовсѣмъ нѣ, мы противно. У насъ зняти шапку передъ кимсь — се значить честь вôддати, а у нихъ се знакъ зневаги. Входячи до мошеѣ (божницѣ), щобы богу честь вôддати, они не знимають накрывы головы, а роззувають ся, а мы якразъ противно. Они всѣдають на коня зъ правого, мы зъ лѣвого боку. При столѣ вôддають честь гостямъ набираючи собѣ першимъ стравы; мы собѣ беремъ на послѣдъ. Коли насъ хто спытае, чи здорова жѣнка, то се уважаемъ за чемнôсть и уважливôсть, у ориенталôвъ се зневага. Ихъ жалобный стрôй бѣлый, нашъ чорный. У всхôдныхъ народôвъ носять мужчины широкй спôдницѣ, а жѣнки штаны. Мы мыемъ руки, саджаючи ихъ въ воду; они зливаючи руки водою.

— Миски всѣлякого гатунку можна найтаньше купити у Dolbin Bro's.

— Въ Галичинѣ починають священники рухати ся. Пôдъ проводомъ найспосôбнѣйшого священника, О. Данила Таничкевича, котрый вже знаный Русинамъ, якъ оденъ зъ воскресителѣвъ идеи народнои въ 60 рокахъ, выбрало ся кôлькохъ еще зъ нимъ до Вѣдня на католицке вѣче и тамъ поставили жаданя клеру руского на вѣчу (мітинґу) якъ также и передъ мінистрами ...жныхъ ресортôвъ. Що зъ ихъ заходовъ выйде нынѣ еще не знати, але добра воля служити добрôй справѣ и служити розумно, приносить честь О. Таничкевичови и его товаришамъ!

— Десять паръ нôчного начиня можна достати за $1.98 у Dolbin Bro's въ Mt. Carmel, Pa.

Запрошене.

Въ Недѣлю дня 27. с. м. рано, вôдбуде ся въ Джерзисітской церкви им. св. АА. Петра и Павла посвячене 4 прекрасныхъ образôвъ — котрй тамошнй парафіяне до иконостаса справили. Образы тй представляють Исуса Христа и Преч. Дѣву. Покровъ Пресв. Богород. и св. О. Николая. — Тогожь дня мае бути посвячене вôдновленого и розширеного иконостаса. На таке велике торжество всѣхъ Русинôвъ околичныхъ отсимъ запрошуе

Церковна Рада.

Справы робôтничй.

— Въ Chicago, Ill. молода дѣвчина 17 лѣтна ходить по фабрикахъ и організуе енергічно дѣвчата. Она походить зъ богатого дому и есть образованою.

— Архиепископъ Ireland въ St. Paul, Minn. оголосивъ банкруцтво. Вôнъ спекульовавъ на ґрунтахъ фармерскихъ въ St. Paul и Minneapolis.

— Пôсля статистичныхъ выказôвъ було занятыхъ робôтниковъ въ Сп. Державахъ въ минувшôмъ роцѣ 3,523,730.

— Помежи робôтничими організаціями росночала ся аґітація въ цѣли загального упомннаня ся зъ весною о скорочене годинъ працѣ у всѣхъ галузяхъ промыслу.

— Товариства робôтничй въ станѣ Индіана стараються о перепроваджене права въ леґислятурѣ, щобы въ фабр... заборонено затрудняти дѣти, котрй еще не мають лѣтъ 16 — також заказують выпаймати контракторамъ вязьнѣвъ до роботы.

— Mahanoy City, Pa. — Робота иде слабо. Роблять тôлько по три кводры по три днѣ.

— Plymouth, Pa. — На бресѣ D. & H. Co., вывернувъ ся коминъ, длятого перестала робити. Та бреха робила повный часъ.

— Connellsville, Pa. — На тôй околици починаесь робота въ майнахъ на добре.

— Trenton, N. J. — Робота иде зле вже вôдъ трохъ мѣсяцѣвъ.

ОПѢКУНЪ ЗДОРОВЛЯ.

(Конецъ.)

За кôлька тыжднѣвъ, саме въ недѣлю по хвалѣ Божôй читавъ вôйтъ людямъ коло церкви таке письмо:

„До Зверхности громадской въ Кобловѣ.

Дôйшло до моси вѣдомости, що въ Кобловѣ появивъ ся коклюшь, а зô справозданя п. ц. к. фізика повѣтового выходить, що якъ коклюшь, такъ и другй пошести, котрй въ тôмъ селѣ появляють ся майже що року, походять зъ мочарôвъ званыхъ „пôдъ горами", — длятого приказую вôйтови, щобы до чотирнацять днѣвъ осушивъ тй мочарѣ за помочію шарварку и добѣсть менѣ о выконаню сего приказу..."

Въ сѣмъ мѣсци вôйтъ перервавъ и покашлюючи додавъ вôдъ себе таке речене:

— А сли бы громадяне опирали ся, то спровадити жандармерію... Чуете?

— Та чуемо!

— Но!

Вôдтакъ ставъ читати дальше:

„Заразомъ приказуе ся Зверхности громадской наглядати, щобы въ тыхъ хатахъ, де вже появивъ ся коклюшь, держано дѣти слабй окремо вôдъ здоровыхъ."

— Хиба въ стайни! — обôзвавъ ся якійсь смѣльчакъ.

— Тихо! — крикнувъ вôйтъ и читавъ дальше:

„Дѣти слабй треба перебирати въ чисту сорочку..."

— А якъ лишь одну мае, то въ що перебрати? — спытала якась невѣста.

Вôйтъ тôлько подививъ ся на ню зъ пôдъ ока, але не вôдповѣвъ нѣчого.

Скôнчивши читати, вôнъ такъ промовивъ:

— Видите, добрй люде, якась мара донесла до староства, що у насъ пôдъ горами є ставокъ и що зъ-вôдтамъ зараза приходить до села...

— Святъ-святъ! а на лѣсы, на горы, не до села! — вôдпекувала заразу якась старенька бабуся.

— А они заразъ шарварокъ кажуть робити! — говоривъ дальше вôйтъ. — Але я тому не виненъ... Я навѣть ѣздивъ до староства просити за вами, щобы насъ увôльнили вôдъ того, казавъ-емь, що намъ се непотрѣбне, бо тамъ заразы нема, але нѣчо не помогло... ще жандармами менѣ загрозили!

— Де-жь хто таке видавъ? — обôзвавъ ся оденъ зъ радныхъ. — Повъ милѣ за селомъ, вода чиста, и зъ-вôдтамъ зараза!...

— Ну, видите, напасть й тôлько! — каже вôйтъ. Але що дѣяти? староство наказало и мусимо въ сѣмъ тыждни брати ся до роботы. Тому памятайте люде, щобы менѣ кождый выйшовъ, бо чули-сте: жандермерія!

Люде начали розходитись, нарѣкаючи оденъ передъ другимъ на тй шарварки панй, що имъ нема кôнця.

— Отъ передновокъ тяжкій, заробивъ бы собѣ христіянинъ лкій кройцарь при буракахъ у дворѣ, — говорила одна невѣста до ... по дорозѣ, — а они шарварокъ гонять! бодай ... пôмста забрала зъ ихъ шарварками, та бы ихъ за...!

— То такъ само, кумонько, якъ тому два роки, — говорила друга. — Похорували ся у Коблики всѣ на тафусъ, бо не мали на передновку що ѣсти, а они, що мали ихъ поратувати якимъ зерномъ, то намъ казали робити шарварокъ на Марковôмъ лужку...

* * *

Нарѣканя не помогли. Уся братія — кромѣ богачѣвъ — ходила цѣлый тыждень зъ рыскалами пôвъ милѣ за село, осушувати ставокъ „пôдъ горами", а хоть неоденъ зъ голоду умлѣвавъ, мусѣвъ копати рôвъ, бо оно... потрѣбне зъ оглядôвъ санітарныхъ...

В. Загасвичъ.

...олись, трудись, учись, до СОЮЗА запишись, до читальнѣ ходи, Бога въ сердцю май, ближнього люби, церковь посѣщай, Свободу читай, Русь святу люби, доброму научай ся, грошей не марнуй, ... въ процеса не вдавай ся. Въ льотерію не грайте, тôльк... грошь щадѣть. Братя! намъ треба „Народного Дому", ану скиньтесь по центови. Се не забувайте! . . . . Буде зъ васъ.

СВОБОДА

ТЫЖДНЕВНИКЪ, ОРГАНЪ „РУСКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА“ — ОДИНОКА РУСКА ГАЗЕТА НЕЗАВИСИМА ВЪ СПОЛУЧЕНЫХЪ ДЕРЖАВАХЪ ПОВНОЧНОИ АМЕРИКИ.

…аша часопись выходить вже чотыри роки и заступае справы Руси Американскои у всѣхъ еи потребахъ. Найлѣпшимъ доводомъ, якъ „СВОБОДА“ сповнила свою задачу за рокъ 189… …й перегля́дъ, котрый мы постарали ся больше-менше точно подати. Сей … нашимъ читателямъ, о сколько „Свобода“ служила справѣ Руси Американскои.

ВОДЪ НОВОГО РОКУ 1896 ПОМѢСТИЛИ МЫ СЛѢДУЮЧИ РѢЧИ ВЪ ФЕЙЛЕТОНѢ:

I. Орігінальни: (зъ житя Американского.)

…бразки зъ Американского житя — „Святый вечѣръ въ Америцѣ“ — написавъ Несторъ Ч. 3.
…о колядѣ въ Америцѣ — написавъ Несторъ Ч. 5.
…къ мы разъ Найяснѣйшого Пана витали — росповѣвъ „Грінoръ“ Ч. 7.
…бразки зъ Америки — написавъ Бузько Ч. 12, 13 и 14. (Выйшло особнею книжочкою.)
…ѣла батьковъ нашихъ незабутй — Гончаренко Ч. 23.
…атріотичный сонъ — Надводный Ч. 42.
…ѣсячна сповѣдь Амер. Русиновъ — Надводный Ч. 50.
… Вѣдви, зъ теки репортера „Свободы“ — написавъ Б—къ.

II. Орігінальни: (зъ житя народу въ старомъ краю.)

…ъ краины слѣзъ и горя — „Куратели“ — Д-ръ А. Чайковскій Ч. 3, 4 и 5.
…орный Царь — В. Л. Ч. 16.
…ъ краины слѣзъ и горя — „Рекрутъ“ — Д-ръ А. Чайковскій Ч. 17, 18, 19, 20, 21 и 22.
…озлана казка — В. Л. Ч. 22.
…а агітаціи — Стефанъ Хлоповъ Ч. 47.

Стихи орігінальни:

…оздво — А. Манзонѣ — зъ италійского перевѣвъ Гр. Гр. Ч. 1.
…мерицкій Батько — Гр. Гр. Ч. 2.
…нъ нероба — Гр. Гр. Ч. 3 и 4.
…трѣча, або иронія судьбы — Don Mignel Ч. 5.
…ѣснь рускихъ выходцѣвъ до Бразиліи — Гр. Гр. Ч. 7.
…рпь Союзцѣвъ — Гр. Гр. Ч. 8.
…айнеръ нероба — С. С-ко. Ч. 11 и 12.
…ерній пріятелѣ Ч. 39 и 40.
…Америка Ч. 40.

Исторія:

…ародный Рухъ Австро-Угорскихъ Русиновъ — написавъ М. Павликъ. Ч. 23, 24, 25, 26, … 30.
…итанны въ Америцѣ — написавъ Иванъ. Ч. 9, 10 и 11.

Антропольогія:

…ува о людяхъ — написавъ П. Т. Ч. 44, 45, 46, 48, 49, 50, 51 и 52.

Критика:

1) Галицка православна армія зъ оружіемъ шляхотнои денунціяціи Ч. 11.
2) Чудовищный Календарь — Д-ръ Е. Н. М. Ч. 15 и 16.
3) Юрисдикція латинскихъ епископовъ надъ католиками греческого обряду. — О. Корн. Лавришинъ. Ч. 29.
4) Угорскй Русины въ тысячолѣте мадярскои державы — М. Павликъ. Ч. 31 и 32.
5) Фейлетонъ — Ст. Х. Ч. 46 и 47.

Робoтничи справы:

1) Англійски робoтничй Союзы — Графъ Лелива. Ч. 33 и 35.
2) Бездомнй — П. Т. Ч. 42 и 43.
3) Невольникъ и робoтникъ. Ч. 44 и 45.

Передруки.

ПРОЗА:

1) Федьковичь — Три якъ родни браты. Ч. 3, 4, 5, 6, 7 и 8.
2) Орестъ Берещанинъ — Райске яблоко, Ч. 6.
3) Ив. Франко — Історія моеи сѣчкарнѣ, Ч. 7 и 8.
4) Федьковичь — Хто виненъ? Ч. 9, 10 и 11.
5) Федьковичь — Самъ собѣ виненъ Ч. 12, 13, 14, 15 и 16.
6) Федьковичь — Серце не навчити Ч. 17, 18, 19, 20, 21 и 22.
7) Надъ ставомъ, Ч. 23 и 24.
8) Ветлина — Бузьки, Ч. 25.
9) Ветлина — Для хорого Федя, Ч. 26, 27 и 28.
10) Ив. Франко — Право свинѣ, Ч. 30, 31 и 32.
11) Гр. Л. Н. Толстой — Господарь и слуга, Ч. 32, 33, 34, 35, 36, 37 38, 39, 41 и 42.
12) Б. Ленкій — Нездала Пятка, Ч. 34.
13) Казка про мудрого Петра и дурного Ивана — (зъ „Громады“) Ч. 36, 37 и 38
14) Осипъ Роздольскій — Подорожь до сонця, Ч. 41.
15) Зъ „Житя и Слова“ — Рабінъ и Ангелъ, Ч. 48.
16) Загаевичь В. — Опѣкунъ здоровля, Ч. 51 и 52.

СТИХИ:

1) Ст. Руданскій — Ксьондзовъ наймитъ, Ч. 14.
2) Ст. Руданскій — Козакъ и король, Ч. 15.
3) Ст. Руданскій — Камѣнный святый, Ч. 23.
4) Т. Шевченко — Псальмы Давидовй, Ч. 43.
5) Т. Шевченко — Думка, Ч. 47.
6) Ив. Франко — Пяниця, Ч. 49 и 50.
7) Ив. Франко — Каменярѣ, Ч. 52.

…ъ того знайде … въ „СВОБОДѢ“ рѣчи интересни, про справы наши церковни, народни и економични. Розумѣе ся, що и на полеміку мы не бѣдни — особливо зъ „…Вѣстникомъ“. — … церковнй мы трактовали обєктивно, зо становиска незалежности церковь нашихъ водъ вплывовъ посторонныхъ. — Справу організаціи священнико… …ли …стороннo. — … знайшли водгомонъ въ нашой газетѣ майже на каждой сторонѣ нашои часописи. — Мы и не забули про справы економичнй нашихъ люд… …якъ о томъ … статѣ про наш… …незовый станъ въ Америцѣ. Кромъ того мы не забули и про политичнй справы Американскй, якъ также про справы нашого … …рію такъ въ … якъ и … сполныхъ. На томъ мѣсци обовязанй мы выразити щиро-сердечну подяку нашому сталому корреспондентови Й. П. за его … …лицкои Руси, а водтакъ и всѣмъ тымъ здорово-мыслячимъ людямъ, котрй дозрѣли до пониманя тои идеи, що Русь — чи она за моремъ, чи въ старомъ краю — есть … …реба еи берегчи такъ водъ загляды национальнои, якъ и водъ упадку економичного посередъ можнѣйшихъ и сильнѣйшихъ елементовъ. „…ОБОДА“ старала ся бути лучевомъ всѣхъ Русиновъ заморскихъ такъ въ Сполученыхъ Державахъ, якъ въ Канадѣ, якъ и въ Бразиліи — а також свѣдома свои … …стояти въ звязи зъ батьковщиною. О сколько до теперь „Свобода“ зо свои задачѣ вывязалась не наша рѣчь судити, але нашою рѣчею сказати при конци нашого … … доброи волѣ и зрозумѣния нашихъ обовязковъ залежить дальша робота.

Редакция „Своб…